

HUDEBNÍ TEORIE STŘEDOVĚKU

(syllabus)

0. Kulturně historický exkurz (Morawski: 14 – 30)

1. HUDEBNÍ PÍSEMNICTVÍ V OBDOBÍ PATRISTIKY

Aurelius Augustinus (sv. Augustin 354 - 430): *De Musica, Confessiones*

Anicius Manlius Severinus Boëthius (asi 480 – 524, poslední Říman a první scholasticus):
De institutione musicae

Flavius Magnus Aurelius Cassiodorus (asi 490 - 583):
Institutiones divinarum et secularum litterarum, 5. kapitola: De Musica (GS I)

Isidorus Hispalensis (sv. Isidor Sevilský, asi 560 - 636):
Etymologiarum sive originum libri XX, 3.kniha: Sententiae de musica (GS I)

2. HUDEBNÍ PÍSEMNICTVÍ V OBDOBÍ SCHOLASTIKY

2.1 Problematika tónového systému (Morawski: 60 – 69)

2.1.1 Církevní tóniny - vznik a charakter

Flaccus Alcuin (asi 730 - 804): *Flacci Alcuini, seu Albini musica (GS I)*

Aurelianus Reomensis (9.stol.): *Musica disciplina (GS I)*

Pseudohucbald: *Alia Musica (GS I)*

2.1.2 Systém středověkých tónin – formování tonálního systému (Morawski: 69 – 85)

(--> **Ukázky 6.01, 6.07 – 6.10**; určování příslušnosti nápěvu k tónině, ambitus, dominanta, finála, reperkuse, klíčování)

2.1.3 Přechod od tetrachordového chápání k hexachordu

Amelio Bernelius (okolo roku 1000): *Musica (GS I)*

(--> **Ukázka 6.02**)

2.1.4 Hexachord - charakteristika, funkce a důsledky (= alternativnost a „zdurovění“)

Guido z Arezza (asi 992 - 1050): *Epistola de ignoto cantu (GS II, str. 43 n.)*

(--> **Ukázka 6.02**)

2.1.5 Nauka o intervalech a solmizace

Wilhelmus Hirsaugensis (Wilhelm von Hirsau + 1091):

Wilhelmi Hirsaugensis Musica, (GS II, 154 f.), 21.kapitola „Quot sint intervalla vocum“

Guido z Arezza: *Manus guidonis* (--> **Ukázka 6.03**)

2.1.6 Mutace (--> **Ukázka 6.04**)

Guido z Arezza: *Micrologus, 2. kapitola: Quae vel quales sint notae vel quot? (GS II, 4n)*

2.1.7 Musica ficta - Musica falsa [Rozklad tonálního systému] (Morawski: 86 – 92)

Jacobus Leodiensis (asi 1260 - 1330):

Speculum musicae (Bragard, R. (ed.): *Jacobi Leodiensis „Speculum musicae“, 7 sv., Roma 1955 - 1973*)

Philippe de Vitry (1291 - 1361): *Ars nova (Couss III, 18n.)*

Prosdocimus de Beldemandis (asi 1375 - 1428): *Tractatus de contrapuncto (Couss III, str. 193n.)*

Johannes Tinctoris (1435 - 1511): *Tractatus de musica (Couss IV, str. 37 n.)*

2.1.8 Ladění (--> **Ukázka 6.05; 6.06**)

2.1.8.1 Ladění pythagorejské - základní charakteristika

2.1.8.2 Ladění aristoxenovské - základní charakteristika

2.1.8.3 Proces přechodu od pythagorejského k aristoxenovskému ladění:

- 2.1.8.3.1 zavedení přirozené tercie
Franco de Colonia (2.pol.13.stol.): *Ars cantus mensurabilis* (GS III str.1 Couss I, str.117)
Walter Odington (asi 1277 - ?): *De speculatione musicae* (Couss I, str.182)
- 2.1.8.3.2 zavedení přirozené sexty
Johannes de Muris (asi 1290 - 1350) *Musica speculativa* (GS III, str.249)
- 2.1.8.3.3 zavedení přirozené septimy
Bartolomé Ramos de Pajera (asi 1440 -1491): *Musica practica* (ed. Johannes Wolf in: *Beiträge der internationalen Musikgesellschaft II/1901*)
- 2.1.8.3.4 rozklad pythagorejské soustavy
Henricus Loriti Glareanus (1488 - 1563) : *Dodekachordon* (1547)
- 2.1.8.3.5 kodifikace přirozeného ladění
Gioseffo Zarlino (1517 - 1590): *Institutioni harmoniche* (1558)
- 2.1.8.4 Příslušnost nápěvu k tónině (identifikace modů)
(praktická demonstrace teoretických pravidel na konkrétním nápěvném materiálu, viz ukázky 6.07 – 6.10)

Terminologie:

patristika, scholastika, septem artes liberales, trivium, quadrivium, Aurelius Augustinu, De musica, Confessiones, Boëthius, De institutione musica, Cassiodorus, Institutiones divinarum et secularium litterarum, Isidorius Hispalensis, Etymologiarum sive originum libri XX, Sententiae de musica, teorie x praxe, Flacci Alcuini seu Albinus musica, Aurelianus Reomensis, Musica disciplina, Alia musica, finála, dominanta, reperkuse, ambitu, Amelio Bernelius, pentachord, hexachord, Guido z Arezza, Epistola de ignoto cantu, mutace, hexachordum naturele, hexachordum durum, hexachordum molle, solmizace, manus Guidonis, diabolus in musica, musica ficta, musica falsa, Jacobus Leodinesis, Speculum musicae, ladění, ladění pythagorejské, ladění aristoxenovské, alikvótní tóny, pythagorejské komma, Glareanus, Dodekachordon, Josefo Karlino, Instituzioni harmoniche